

Gedragsprotocol Gedragscode. IKC Schatrijk.

Protocol voor grensoverschrijdend gedrag en pestprotocol.

IKC Schatrijk staat voor een veilige leer-/leefomgeving.

Wij willen een school zijn waar iedere leerling zich sociaal aanvaard voelt en zich kan ontwikkelen in een sfeer van veiligheid.

Doel.

In dit protocol wordt beschreven wat de school doet om die veiligheid te waarborgen en te verbeteren. Uitgangspunt is dat grensoverschrijdend gedrag schade berokkent aan leerlingen of personeel, aan persoonlijke eigendommen of schooleigendommen en dat dit niet getolereerd wordt.

Het betreft dus zowel psychische, fysieke als materiële schade.

Om onze leerlingen en medewerkers zoveel mogelijk te beschermen tegen vormen van grensoverschrijdend gedrag handelen we zoals beschreven staat in deze gedragscode.

Het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag.

Ter voorkoming van ongewenst gedrag hanteren wij in onze school de volgende maatregelen/ werkwijze:

- In alle groepen gebruiken wij de methode “Leefstijl” voor de sociaal emotionele ontwikkeling van onze kinderen. Elke groep heeft hiervoor lessen van een half uur per week ingeruimd.
- Vooral in het begin van het schooljaar is er veel aandacht voor positieve groepsvorming.
- De sociaal,-emotionele ontwikkeling wordt vastgelegd en gevolgd met behulp van “Zien”. (Sociaal-emotioneel leerlingvolgsteem).
- Het eerst rapport is een ZIEN! Rapport, ouders worden uitgenodigd op een 10 minuten gesprek om de sociale vaardigheden die de leerling op school laat zien te bespreken.
- In alle groepen worden duidelijke schoolregels gehanteerd. Deze schoolregels hangen op een zichtbare plaats. De regels zijn positief gesteld. Naast de schoolregels kan een groep ervoor kiezen om nog aanvullende groepsregels te maken. Deze kunnen al dan niet samen met de kinderen worden opgesteld. Nadat deze groepsregels zijn opgesteld conformeren de kinderen zich hieraan door de regels te ondertekenen. (middenbouw - bovenbouw)
- Regelmatig wordt in gesprekken met de groep aandacht besteed aan deze regels. Iedere 6 /7 weken staat één regel schoolbreed centraal. Dit wordt via de maandbrief ook aan ouders doorgegeven.
- Vanaf groep 3 kan gewerkt worden met klassenpost. Een brievenbus o.i.d. waarin elk kind een berichtje kan achterlaten voor de juf of meester. Zo worden kinderen die niet zo snel praten toch gestimuleerd om een probleem aan te kaarten.

- Positief gedrag van leerlingen wordt gecompimenteerd.
- Tijdens de pauzes surveilleren leerkrachten en / of overblijfouders op het schoolplein. Zij zien er op toe dat kinderen tijdens hun spel gedragerels en afspraken naleven. In situaties waarin dit niet gebeurt, worden kinderen aangesproken op hun gedrag en kan dit consequenties hebben. Deze consequenties worden later in dit document genoemd.
- Om het jaar wordt er een gastles georganiseerd in de groepen 7 en 8 met informatie

Onaanvaardbaar en antisociaal gedrag

Concreet zien wij het volgende gedrag als onaanvaardbaar en /of antisociaal:

- Pesten(hieronder verder uitgewerkt)
- Bedreiging
- Lichamelijk en /of verbaal geweld
- Agressie
- Discriminatie
- Ongewenste intimiteiten
- Stelen
- Vernieling
- Vloeken
- Brutaal gedrag
- Aanhoudend storend gedrag tijdens de les

Alle partijen hebben een verantwoordelijkheid voor het bevorderen en handhaven van een goede sfeer op school. Daarom wordt van iedereen verwacht zich aan de volgende regels te houden:

- Een ieder heeft het recht en de plicht onaanvaardbaar en antisociaal gedrag te melden bij de groepsleerkracht
- Alle leerkrachten verplichten zich tot het serieus nemen van klachten en het nemen van stappen(Zie stappenplan) die tot een oplossing kunnen leiden
- Een ieder dient te waken over de grenzen van zijn bevoegdheden:Het is niet toegestaan, dat ouders of derden op school komen om eigenhandig problemen op te lossen.

Aanpak van antisociaal en/ of onaanvaardbaar gedrag

Wanneer de gedragerels worden overtreden, kunnen de volgende maatregelen worden getroffen, met als enig doel de leerling bewust te maken van zijn/haar ongewenste gedrag en/of ongewenst gedrag voor de toekomst te voorkomen;

- de leerling wordt aangesproken op zijn ongewenst gedrag
- de leerling biedt afhankelijk van het ongewenste gedrag, zijn/haar verontschuldigen aan
- de leerling blijft tijdens een of meerdere pauzes binnen met een duidelijke opdracht of
- de leerling blijft na met strafwerk of
- de leerling maakt thuis strafwerk en laat dit door ouders ondertekenen of
- de leerling maakt een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over zijn gedrag.
- de leerling wordt, omdat de groep lijdt onder zijn gedrag, uit de groep gezet onder toezicht van een volwassene. Er wordt extra werk meegegeven. Het schoolwerk wat gemist wordt, wordt na schooltijd op school gemaakt of thuis.

De leerkracht bespreekt het incident altijd met de betrokken leerling en eventueel met de betrokken andere kinderen. Er worden afspraken gemaakt met de leerling over gedragsverandering. De naleving van deze afspraken komen na een week in een kort gesprek aan de orde. Eventueel wordt deze stap na een week of meerdere weken, herhaald.

De ernst van het ongewenste gedrag bepaalt of de ouders/verzorgers hiervan in kennis worden gesteld. Bij herhaling van antisociaal en /of onaanvaardbaar gedrag worden ouders altijd op de hoogte gebracht door de groepsleerkracht:

Bij nablijven (langer dan 15 minuten) volgt structureel een melding aan de ouders/verzorgers.

De leerkracht maakt altijd een notitie in Parnassys.

Onwerkbaar gedrag

Gedragsregels kunnen zodanig worden overtreden dat er direct sprake is van onwerkbaar gedrag. Concreet verstaan wij onder onwerkbaar gedrag dat een leerling;

- al dan niet met aanleiding (extreem) fysiek geweld gebruikt naar anderen, verbale agressie, agressie naar goederen en voorwerpen, agressie naar zichzelf.
- in redelijkheid niet meer luistert naar zijn/haar leerkracht, de overblijfouders, de hulpouders of de directie van de school.

De onderstaande procedure is van toepassing op al deze vormen van onwerkbaar/grensoverschrijdend gedrag.

Aanpak en sancties bij onwerkbaar gedrag

Eerste incident

- De leerkracht verwijdert de leerling, indien mogelijk, uit het leslokaal (max. 1 uur) naar bijv. de gang (de leerkracht houdt zelf toezicht) of een andere ruimte in de school (waar een collega toezicht houdt op de leerling). De leerling blijft onder toezicht van een volwassene.
- De leerkracht vraagt na schooltijd de ouders op school te komen en maakt preventieve afspraken met de leerling en ouders/verzorgers om het onwerkbare gedrag voor de toekomst te voorkomen.
- De leerkracht maakt in Parnassys een notitie van het incident, het onwerkbare gedrag en de gemaakte afspraken.

Tweede incident

- Wanneer een leerling een tweede keer weer ontoelaatbaar gedrag vertoont, wordt de leerling verwezen naar de directie. De directie verneemt de toedracht van het incident

en krijgt van de leerkracht een incidentmelding. De leerling blijft gedurende max. 1 uur onder toezicht van de directeur.

- De leerkracht neemt direct contact op met de ouders en verzoekt hen na schooltijd het gedrag te bespreken. De sancties worden met de leerling en de ouders besproken. Van dit gesprek en de gemaakte afspraken maakt de leerkracht een bevestigingsbrief. Deze bindende afspraken, die dus ook met de ouders zijn gemaakt (contract), worden toegevoegd aan het leerlingendossier. Het formulier wordt door de leerkracht, ouders/verzorgers en evt. door de leerling (vanaf groep 5) voor kennisgeving en akkoord ondertekend.

Derde incident

- De directeur ziet erop toe dat de leerkracht dit (zo mogelijk direct) telefonisch meldt aan de ouders met het verzoek per direct hun kind in overleg met de directie van school op te halen. De directie beslist over een time-out voor de rest van de schooldag. De directie bevestigt het incident, het onwerkbaar gedrag en de time-out maatregel aan de ouders/verzorgers door middel van een brief.
- Bij een derde incident wordt dezelfde werkwijze gevolgd zoals beschreven onder het tweede incident. De directie beslist over een tweede time-out en informeert het bestuur van de stichting over de beslissing de leerling te schorsen. Ook de leerplichtambtenaar wordt dezelfde dag geïnformeerd over de schorsing. Wanneer de leerling na schorsing weer onwerkbaar gedrag toont, (vierde keer) kan de directie het bevoegd gezag adviseren de leerling van school te verwijderen. Verwijdering van de school gebeurt volgens de richtlijnen van de WPO. (art. 40 lid 1, 5 en 6). De leerplichtambtenaar en de inspecteur van onderwijs worden hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld.

Aanpak van ruzies en pestgedrag in 4 stappen

Als leerlingen ruzie hebben en/of elkaar pesten gaan we als volgt te werk:

Stap 1: Probeer eerst zelf (en samen) tot een oplossing te komen.

Stap 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.

Stap 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Het probleem wordt besproken in de groep om de zwijgende meerderheid in te schakelen (bijv. door het bespreken van de rollen bij pestgedrag, zie bijlage). Deze kinderen kunnen stelling nemen tegen de pester en de gepeste ondersteunen. Bij herhaling van pesterijen / ruzies tussen leerlingen volgen sancties en worden ouders hiervan op de hoogte gebracht door de groepsleerkracht:

- Een of meerdere pauzes binnen blijven met een duidelijke opdracht
- Nablijven met strafwerk
- Thuis strafwerk laten maken en door ouders laten ondertekenen
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem

- Afspraken maken met de leerling(en) over gedragsverandering. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week in een kort gesprek aan de orde.

De leerkracht maakt hiervan een notitie in Parnassys.

Stap 4: Bij het signaleren van pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest. Er volgen gesprekken met de ouders, van beide partijen afzonderlijk, waarin hen nadrukkelijk wordt gevraagd mee te werken aan het oplossen van het probleem. (Een verslag (beschrijving van situatie en gemaakte afspraken) hiervan wordt vastgelegd in Parnassys. De situatie wordt ook besproken in het team.

Bij aanhoudend pestgedrag kan externe hulp worden ingeschakeld. In deze situatie vinden ook vervolggesprekken met ouders plaats. Hierdoor kan de verwachting bij ouders ontstaan dat een oplossing mogelijk is voor dit complexe probleem. Naast het bespreken van de te ondernemen interventies met de betrokken ouders is het belangrijk ook afspraken te maken over de beoogde resultaten. Door te monitoren en te evalueren wordt ook helder wanneer de school in handelingsverlegenheid is en er een einde komt aan de reëel te ondernemen interventies. Zorgvuldige en duidelijke communicatie met betrokken partijen en verslaglegging in Parnassys zijn van groot belang.

Bijlagen:

Kenmerken en gevolgen van pesten en plagen

Wat verstaan wij onder pesten?

Het verschijnsel pesten is een zondebokfenomeen, dat inhoudt, dat leden van een groep om een bepaalde reden een soortgenoot mishandelen (lichamelijk en/of geestelijk).

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Een duidelijk overzicht van kenmerken van plagen en pesten en de gevolgen van dit gedrag vormen een basis voor het signaleren van pestgedrag:

Pesten en plagen, waar zit het verschil?

Plagen	Pesten
Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.	Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
Is van korte duur of gebeurt slechts tijdelijk.	Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
Speelt zich af tussen "gelijken".	Ongelijke strijd. De onmachtgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
Is meestal te verdragen of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.	De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
Meestal één tegen één.	Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer
Wie geplaagd wordt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.	Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).
	Slachtoffer zit vaak in neerwaartse spiraal,

	waardoor pesters zich op hem richten.
--	---------------------------------------

Gevolgen	Gevolgen
Op het moment dat het gebeurt is het niet leuk, maar de pijn gaat snel over.	Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (lichamelijk en/of geestelijk) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.	Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
Men blijft opgenomen in de groep	Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om "bij de groep te horen" wordt niet voldaan.
De groep lijdt er niet echt onder.	De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men vertrouwt elkaar niet. Er is daardoor weinig openheid, spontaniteit en contact met elkaar. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

Kenmerken van de pester en van de gepeste

Mogelijke kenmerken van de pester

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van "pester" kunnen opplakken op basis van één of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is het toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak één of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat meestal vrij positief tegenover geweld, agressie, en/ of het gebruik van stoere taal.
- Imitteert graag agressief gedrag.
- Is meestal vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te domineren en controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels, met andere woorden: is altijd grensverleggend bezig.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders etc.).

- Er is vaak sprake van negatieve faalangst.
- Hoe onveilig hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering m.a.w. kinderen volgen hem meer uit angst zelf het slachtoffer te worden dan uit vriendschap.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

Mogelijke kenmerken van de gepeste

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van “gepeste” kunnen opplakken op basis van één of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is het toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak één of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt meestal niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet vaak niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pester na te bootsen, maar faalt daarin.

Signalen die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen peestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen. Dergelijke signalen kunnen ook voor ouders een indicatie zijn.

Mogelijke signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en “verliest” sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind

normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.

- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het kind staat dikwijls alleen op de speelplaats, of speelt met jongere leerlingen; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk en figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg.
- Op zondagavond of voor het kind naar de club moet, is het bijzonder gestresst en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Mogelijke signalen bij de pester:

- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Algemene spelregels en omgangsregels

Algemene spelregels:

- Een belangrijke spelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken. Vanaf groep 1 brengen we de kinderen dit al bij: Je mag niet klikken, maar Als je wordt gepest of als je ruzie hebt met een ander en je komt er zelf niet uit dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken. Belangrijk is hierbij ook het bij de kinderen bekende 3-stappen principe: 1. Probeer je het eerst zelf op te lossen door te praten en niet gelijk te schelden of te slaan. 2. Krijg je het niet opgelost dan vertel je het tegen de juf of meester op de speelplaats. 3. Is het niet opgelost vertel je het aan je eigen meester of juf, die het ook al heeft gehoord van de meester of juf op de speelplaats. **Nadat het uitgepraat is, moet het vergeven en vergeten zijn.**
- Een tweede spelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
- Samenwerken zonder bemoeienissen: School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken voor haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te lossen. De inbreng van de ouders blijft beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van school.

Algemene omgangsregels:

- Doe niet bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
- Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
- Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan een ander).
- Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of juf. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.
- Niet: zomaar klikken. Wel: aan de meester of juf vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
- Vertel de meester of de juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
- Word je gepest praat er dan thuis over, je moet het niet geheim houden.
- Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
- Niet aan spullen van een ander zitten.
- Luisteren naar elkaar.
- Iemand niet beoordelen of beoordeeld worden.
- Opzettelijk pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
- Bemoei je niet met een ruzie door zomaar partij te kiezen.

Handreiking gesprekken:

Gesprekken

Een gesprek met een pestkop en met een gepeste heeft vooral tot doel de problemen ook op individueel niveau bespreekbaar te maken. De gesprekken hebben geen therapeutisch doel. Een leerkracht is geen hulpverlener. Hij geeft wel aan waar de grenzen liggen en maakt aan de zondebok duidelijk dat deze met zijn problemen bij hem terecht kan. Gezamenlijk wordt gezocht naar oplossingen voor die problemen.

Voorwaarden voor een individueel gesprek:

- Er moet voldoende tijd zijn voor een gesprek.
- Er moet een ruimte zijn waar ongestoord gepraat kan worden.
- De leerling moet voor het gesprek begint, weten wat de bedoeling is.
- Het gesprek moet vertrouwelijk zijn.
- Soms vinden kinderen het prettiger om te praten en tegelijk wat te doen (b.v. opruimen in de klas, of samen een eindje wandelen).

Een gesprek met een “pester” en een “gepeste” (samen)

Stap 1:

Luister actief naar/ probeer je in te leven in de klacht van een leerling (dat geldt zowel voor de klacht van de “pester” als voor de beleving van het slachtoffer); kies daarbij vooral geen partij; als je voor het ene kind kiest, kies je tegen het andere en dat kind kan zich dan afgewezen voelen (ook als dat andere kind de “pester” is, is afwijzing heel vervelend).

Stap 2:

Als je naar beide partijen hebt geluisterd, kun je ze vragen om met elkaar te gaan praten waar je zelf bij zit. Laat ze tegen elkaar zeggen wat ze van de situatie vinden en wat ze zouden willen. Help ze daarbij om naar elkaar te luisteren en op elkaar te reageren. Zorg ervoor dat ze elkaar tijdens het gesprek aankijken.

Stap 3:

Vraag ze om samen een oplossing te bedenken waar ze allebei iets in zien. Help ze daarbij door vragen te stellen als “Wat zou je daaraan kunnen doen? Wie van jullie heeft er misschien een idee?”.

Stap 4:

Laat ze samen een oplossing kiezen. Vraag aan beiden afzonderlijk of ze die oplossing “echt zien zitten”. Help ze zo nodig om met elkaar een afspraak te maken.

Stap 5:

Maak met zijn drieën een afspraak om over een tijdje te kijken hoe de gekozen oplossing werkt.

Gesprek met een “gepeste”

Doel van het gesprek:

- De leerling de kans geven om zijn hart te luchten, als hij dat zelf tenminste wil.
- Met de leerling nagaan hoe problemen in de omgang met leeftijdgenoten opgelost kunnen worden en hoe dit in de toekomst voorkomen kan worden.

Begin van het gesprek:

Maak aan het begin duidelijk waarom je dit gesprek wilt voeren (bijv. “Ik wil eens met je praten. Ik merk de laatste tijd dat jij nogal eens geplaagd wordt. Ik maak me daar zorgen over. Het lijkt mij voor jou heel vervelend...”). Vraag vervolgens – heel nadrukkelijk- of de leerling er zelf ook over wil praten. De leerling mag niet het gevoel krijgen “op de pijnbank”gelegd te worden, uitgehoord te worden of wat dan ook. Als een kind er echt niet over wil praten, respecteer dat dan. Beëindig het gesprek zonder verwijt en voeg hieraan toe dat de leerling altijd bij je terecht kan als hij wel wil praten.

Ingrediënten voor het gesprek:

Als leerkracht zul je in het gesprek de deur zelf open moeten zetten. Dat kan heel goed door open vragen te stellen zoals:

- “wat vind je er zelf van?”.
- “heb je misschien een idee waarom ze jou pesten?”.
- : Hoe reageer je als het gebeurt?”.

Probeer eerst vast te stellen wat de leerling precies als probleem ervaart. Dat alleen al kan tijd vergen. Neem die tijd. Draag niet zelf allerlei oplossingen aan, ga vooral niet preken. Vraag liever aan de leerling: “Hoe zou je daar nou een oplossing voor kunnen vinden? Heb je misschien zelf een idee?”.

Het belangrijkste ingrediënt in zo’n gesprek is : luisteren.

Actief luisteren met name. Dat betekent: je inleven in de leerling. Niet meelijden, maar meeleven. Dat kan heel goed door zinnnetjes te gebruiken, zoals:

- “Je bedoelt dat je.....?”
- “Je hebt het gevoel dat.....?”
- “Je probeert me duidelijk te maken dat....?”
- “Je zou het liefst willen?”

Aandachtspunten:

- Vermijd oordelen! Het gaat er in dit gesprek niet zozeer om wat jij als leerkracht ervan vindt of denkt, maar wat de leerling zelf aangeeft als probleem en als mogelijke oplossingen daarvoor.
- Als de leerling over oplossingen voor zijn problemen begint te denken, neem die dan uiterst serieus. Maak eerst een rijtje “mogelijke oplossingen”, ga pas daarna met de leerling na welke oplossing haalbaar is.
- Probeer samen een oplossing te kiezen die de leerling zelf “ziet zitten”en die ook naar jouw inschatting haalbaar en effectief is.
- Juist omdat gepeste kinderen vaak sociaal niet zo vaardig zijn, is het handig om een gekozen oplossing eerst uit te proberen. Misschien in de vorm van een rollenspelletje, dat je samen speelt?

- Maak na afloop van het gesprek een afspraak om over een tijdje weer eens samen te praten om te kijken of de gekozen oplossing echt werkt.
- Vermijd in het gesprek ook oordelen of verklaringen te geven voor het (pest)gedrag van andere kinderen. Er mag geen “roddelsfeer” ontstaan in het gesprek.
- Houd het gesprek , als het even kan, een beetje luchtig. Het is al moeilijk voor een kind om over dit soort onderwerpen te praten. Als het dan ook nog met een sombere ondertoon gebeurt, is het helemaal tabben geblazen.
-

Gesprek met een “pester”

Doel van het gesprek:

- Aan de leerling duidelijk maken dat zijn gedrag voor jou onacceptabel is, een duidelijke grens stellen.
- Maar ook: de “pester”de kans geven om zijn “verhaal”te vertellen en als daarin problemen voorkomen: samen zoeken naar een oplossing.

Begin van het gesprek:

Maak de leerling duidelijk dat je dit gesprek beslist met hem wil voeren en welke bedoeling je daarbij hebt. Anders dan bij het gesprek met de gepsede geldt hier niet: “ Als de leerling geen zin heeft om te praten, oké, dan niet”. Je hebt als leerkracht behoefte om aan de leerling duidelijk te maken waar de grenzen (in dit geval: met betrekking tot plagen/ pesten) liggen en dus wil jij dit gesprek voeren.

Ingrediënten/ stappen in het gesprek:

Stap 1:

Is de toelichting: waarom dit gesprek plaats vindt (zie hierboven).

Stap 2:

Benoem vervolgens:

- Het gedrag van de leerling waar je je aan ergert of waar je bezorgd over bent. Benoem dat zo zuiver mogelijk, dat wil zeggen met weglating van alle overbodige oordelen en verwijten. Alleen het “zuiver waarneembare gedrag”.
- Het gevolg dat het gedrag van de leerling heeft voor andere leerlingen (de gepeste, de rest van de klas, de sfeer in de klas).
- En tenslotte wat je zelf vindt, van het gedrag van de leerling en de gevolgen die dat heeft.

Met deze drie elementen kun je zonder onnodige verwijten, zonder in gepreek te vervallen precies aangeven waar de grens ligt en welk gedrag je niet accepteert en waarom niet.

Stap 3:

De kans is groot dat de leerling na zo’n confrontatie in verzet gaat en zegt: “Ja, maar.....”. dat zijn momenten om over te schakelen op actief luisteren. Luister naar het verzet, de

verklaring van de leerling. Maar blijf bij je (in stap 2) aangegeven grens: dat kan bijvoorbeeld door, na het verzet van de leerling te zeggen.....”Je bedoelt...?” En vervolgens te herhalen: “En toch vind ik het heel erg dat één van de kinderen in de klas nu bijna niet meer naar school durft omdat jij een paar keer z’n tas hebt afgepakt en leeggegooid in de gang”.

Misschien is het gesprek hiermee afgedaan. Je hebt gezegd wat je wilde zeggen, de leerling heeft zijn verzet daartegen kunnen spuien en daar is naar geluisterd.

- Maar het is ook mogelijk dat de leerling tijdens het gesprek laat merken dat zijn gedrag voortkomt uit een “probleem”bijvoorbeeld: hij vertelt het pesten niet te kunnen laten
- Of de ander vraagt erom, die doet altijd zo raar.....

Soms zal zo’n confronterend gesprek over gaan in een helpend gesprek, waarbij je net als in het gesprek met de gepeste samen zoekt naar een oplossing voor het probleem van de pester.

Aandachtspunten in dit gesprek:

- Veel pesters beschouwen hun eigen gedrag als heel normaal. Ze zullen nogal eens hun schouders ophalen en mompelen “Nou ja dat je je daar druk over maakt....”. Vaak is dat geen onwil, maar eerder een uiting van onvermogen: veel pesters weten bijna niet hoe ze zich anders moeten gedragen. Daarom zijn twee dingen aan te bevelen: heel duidelijk zijn in de grens die je aangeeft; oppassen dat je niet de leerling afwijst, maar alleen zijn gedrag.

Het bespreken van de rollen bij pestgedrag

Pester: kinderen die pesten of anderen aanzetten tot pesten.

Meeloper: bedenkt het niet, maar voert het uit. Doet het wel, wil het eigenlijk niet.

Neutrale: bemoeien zich er niet mee. Wat ook niet goed is. Deze groep kinderen moeten er voor zorgen dat de meelopers stoppen.

Gepeste: de zondebok van de groep.

Vragen aan de groep:

- Welke rol heb jij?
- Wat doe jij dan?

- Weet je wie andere rollen hebben?
- Iedere klas moet groen zijn, hoe kunnen we dat doen?
- Wat hebben we nodig om een groene groep te worden?
-

Online pesten

Veel kinderen en jongeren vinden internetten net zo gewoon als televisie kijken. 98% Van de kinderen in Nederland is dan ook regelmatig te vinden op het internet. Om iets op te zoeken, om spelletjes te spelen of om met iemand te e-mailen of te chatten. Ze vinden dit meestal heel leuk om te doen. Maar internetten is niet alleen leuk. Het komt regelmatig voor dat kinderen vervelende berichtjes ontvangen of zelfs gepest en bedreigd worden. Eén op de acht kinderen wordt wel eens gepest op het internet.

Het gemak en de anonimiteit van internet veroorzaken onder tieners ongeremder online pestgedrag dan in het werkelijke leven. Online schelden wordt door tieners vaker als een geintje gezien dan schelden in de echte wereld. Bijna een vijfde van de tieners vindt het grappig om online te pesten omdat het anoniem kan. Ook de grenzen van taalgebruik worden verlegd: tieners durven meer via internet. Bij online pesten wordt tevens minder vaak ingegrepen (door ouders of leraren) dan in het werkelijke leven.

Hoe zorg je dat kinderen zorgeloos, veilig op internet kunnen vertoeven? Door betrokken te zijn bij wat ze doen.

Tips:

- Zet de computer op een centrale plaats: op deze manier kun je enigszins zicht houden op de activiteiten waar het kind zich mee bezighoudt op internet. Wanneer je op de hoogte wilt blijven van het surfgedrag van een kind, kun je de "geschiedenis" bekijken. (hiervoor is een aparte knop).
- **Houd er rekening mee dat er geen veilige chat-boxen zijn.** Echt goede chatsites speciaal voor kinderen, zijn er eigenlijk niet. Het is te duur om alle babbels voortdurend in de gaten te houden. Daardoor bestaat de kans op scheldkanonnades en seksueel getinte berichten. Wijs kinderen op de risico's.
- **Wees voorzichtig met het uitbreiden van de contactlijst van MSN.** Wanneer kinderen onbekenden toevoegen, kunnen ze weer makkelijk vervelende berichten ontvangen. Toch kun je de personen van wie de berichtjes afkomstig zijn heel eenvoudig blokkeren.
- **Leer kinderen geen onbekende e-mail en bijlagen te openen.** De beste manier om met vreemde mailtjes om te gaan is: negeren. Leer het kind om nooit e-mail van onbekenden te openen.
- **Bewaar pestmail.** Wanneer het niet lukt om een einde te maken aan de ongewenste berichtjes is het goed om deze mails of chats te bewaren, zeker wanneer ze telkens van dezelfde afzender afkomstig zijn. De mail is namelijk bewijsmateriaal en kan een hulpmiddel zijn bij het traceren van de dader.
- **Praat met kinderen over online-contacten.** Blijf geïnteresseerd in surfgedrag van kinderen en wijs kinderen regelmatig op de minder leuke kanten, zoals pedofielen in

chatboxen, pornosites, scheld e-mails en nog veel meer. Laat kinderen weten dat ze bij je terecht kunnen als ze vervelende berichtjes ontvangen. Praat met kinderen over online vrienden en leer ze op die manier kennen. Praat met kinderen ook over de leuke kanten van internet.

- **Neem kinderen serieus, maar leer ze ook te relativeren.** Een kind denkt al snel dat het zijn eigen schuld is dat hij gepest wordt. Probeer dat schuldgevoel te voorkomen en neem alles waarmee een kind zich tot je wendt serieus. Je hebt niet in de hand dat iemand vervelende mail naar je stuurt, maar je kunt wel zelf bepalen in hoeverre je jezelf erdoor laat beïnvloeden. Wimpel het probleem niet weg, maar probeer het wel te relativeren.
- **Leer kinderen gedragsregels op internet.** Online gelden dezelfde omgangsvormen als offline. Leer het kind altijd vriendelijk, eerlijk en beleefd te blijven, en niet (terug) te gaan schelden als iemand vervelend doet. Woorden/ zinnen die alleen met hoofdletters geschreven worden, worden bijvoorbeeld vaak als schreeuwen geïnterpreteerd.
- **Breng kinderen het besef bij dat je op internet nooit weet wie je voor je hebt.** Kleine kinderen chatten het liefst met vriendjes en vriendinnetjes, maar naarmate ze ouder worden gaan ze ook met onbekenden chatten. Voorzichtigheid is dan op zijn plaats, want Jamie van 11 is in werkelijkheid misschien wel Hans van 40. Internet is een anoniem medium, je kunt er zijn wie je wilt. Zorg dat kinderen dat goed beseffen. Vertel dat kinderen veilig zijn zolang ze zich aan de afspraken houden.
- **Spreek af om nooit persoonlijke informatie te geven.** Als kinderen persoonlijke informatie doorgeven kan dat vervelend of zelfs gevaarlijk zijn. Anderen kunnen dan immers achterhalen wie je bent of waar je woont. Vertel kinderen daarom dat ze nooit persoonlijke informatie geven, ook al lijkt iemand nog zo aardig en betrouwbaar. Onder persoonlijke gegevens verstaan we: eigen naam, namen van familieleden, vrienden etc, telefoonnummers, huisadres, e-mailadres, naam van de school, creditcard informatie, foto's, wachtwoorden.
- **Leer kinderen om te gaan met vervelende berichten.** Leer ze de volgende basisregels: verlaat de chat als er iets vervelends gebeurt, vat het niet persoonlijk op, reageer niet op vervelende berichten, ga naar je juf of meester als je je ongemakkelijk of bedreigd voelt, voel je niet schuldig als iets vervelends gebeurt.

Bijlagen:

- Kenmerken en gevolgen van pesten en plagen
- Kenmerken van de pester en van de gepeste
- Signalen die wijzen op pestgedrag
- Algemene spelregels en omgangsregels
- Handreiking gesprekken met een pester en een gepeste
- Het bespreken van rollen bij pestgedrag
- Online pesten

